NOVÁ ARMÁDA

Bojové letectvo a cvičné letouny

Smlouva o konvenčních silách v Evropě omezovala pro Českou republiku maximální počet bojových letounů na 230. V lednu 1993 sice měla Armáda ČR 226 bojových letounů, ale například již během toho roku 41 letadel vyřadila z důvodu prošlé životnosti a dva letouny byly ztraceny při haváriích. Postupně se vyřazovaly další bojové letouny pro zastaralost, opotřebení i neperspektivnost servisu a dodávek náhradních cílů.

U bojových letounů šlo výhradně o stroje sovětské konstrukce. Stíhací letectvo bylo převážně vyzbrojeno letouny MiG-21, dále MiG-23 s měnitelnou šípovitostí křídel a konečně malým počtem moderních, ale provozně náročných strojů MiG-29. K útokům na pozemní cíle letectvo užívalo i letouny MiG-23BN, L-39ZA, stíhací bombardéry Su-22M4 a bitevní stroje Su-25K. Průzkumné úkoly měly zajišťovat Su-22M4 společně s letouny MiG-21R. Proudové cvičné letouny pak byly československé konstrukce a výroby, a to L-29 Delfín a jeho nástupce L-39 Albatros. K výcviku sloužily ale i verze bojových letounů s dvojím řízením. Armáda zavedla na počátku 90. let do výzbroje i cvičný letoun L-39MS.

Ze stávající výzbroje se za perspektivní považovaly pouze letouny MiG-29, Su-22M4 a Su-25K. Úvahy o modernizaci či nákupu nové techniky byly počátkem devadesátých let spojeny s astronomickými výdaji, které přesahovaly možnosti ekonomiky státu. Reálně bylo možné uvažovat pouze o akvizici tuzemských cvičných a lehkých bojových strojů L-39MS. V roce 1994 bylo deset českých stíhacích letounů MiG-29 vyměněno s Polskem za vrtulníky PLZ W-3 Sokol. Až do roku 2005 tak sloužily poslední letouny MiG-21. Do počátku nového století zůstaly ve výzbroji ještě bitevní letouny Su-25K a Su-22M4. Koncem 90. let se však počet bojových letounů snížil na méně než polovinu.

Modernizace armády a výzvy vojáka 21. století

Za posledních třicet let se v mnoha ohledech zvýšila technická úroveň výzbroje Armády České republiky. Na zlepšení měl podíl nejen technologický pokrok, ale také orientace na nové dodavatele. Značný význam mají i události ve světě posledních let. Tato výstava má ve vybraných oblastech porovnat změny, ke kterým v armádě došlo.

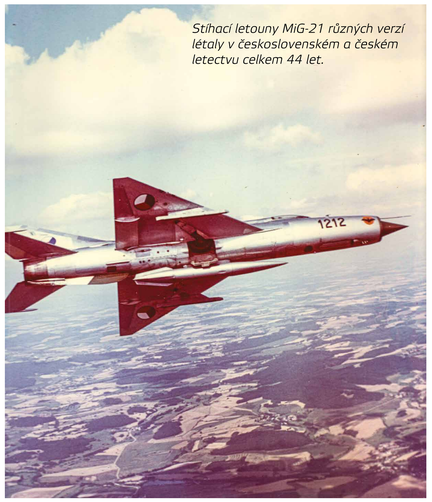

Stíhací letouny MiG-21 různých verzí létaly v československém a českém letectvu celkem 44 let.

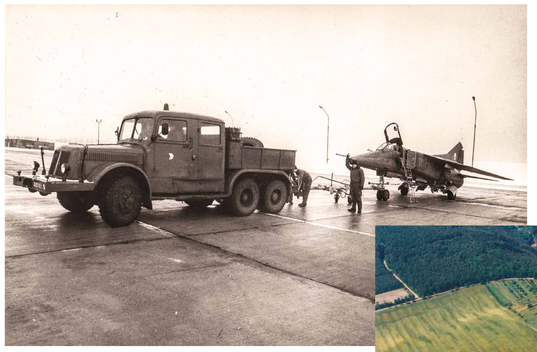

Nadzvukový MiG-23 měl ve verzích MF a ML nahradit letouny MiG-21. Vzhledem k menšímu počtu dodaných kusů se tak nestalo. Po rozdělení státu zůstaly všechny v ČR a poslední stroj ve verzi ML byl vyřazen v roce 1998. Na snímku je zachycen i staničký tahač Tatra 111. Tento typ byl z armády vyřazen v roce 1993.

Na snímku z konce 90. let je zachycena unikátní formace dvou letounů Panavia Tornado německého letectva, stíhacího a bombardovacího letounu Su-22M4 a bitevního Su-25 Armády ČR.

Sovětské stíhací letouny MiG-29 byly dodávány do Československa ještě v roce 1990. Přesto jejich budoucnost v našem letectu byla velice krátká.

Bitevní verze L–39 ZA s dvouhlavňovým rychlopalným kanónem pod trupem a zesíleným podvozkem byla zdokonalena v roce 1992 digitální avionikou izraelské firmy Elbit.

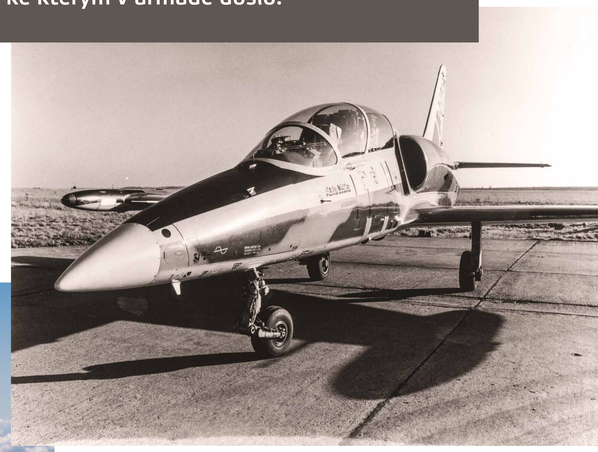

Prototyp československého cvičného a bojového letounu L-39 MS vzlétl 1. října 1989. Byl vyvinut především pro výcvik pilotáže letounů čtvrté generace.

Bojové letectvo a cvičné letouny

Vzdušné síly Armády ČR zajišťují suverenitu, obranyschopnost a obranu územní celistvosti ve vzdušném prostoru pomocí prostředků vyčleňovaných pro alianční systém NATINAMDS či prostředků národního posilového systému protivzdušné obrany. Za války je úkolem vzdušných sil zajistit vzdušnou nadvládu, podporu pozemních sil, průzkum, leteckou přepravu a zásobování.

Roku 2005 se stal jediným typem nadzvukového stíhacího letounu ve výzbroji Vzdušných sil AČR Saab JAS-39 Gripen C/D. Česká republika se stala první zemí bývalého tzv. východního bloku, která získala do výzbroje bojové letouny 4. generace. Stroje slouží nejen jako stíhací, ale mohou využívat i přesnou munici proti pozemním cílům. Česká republika má 14 strojů v pronájmu od Švédska do roku 2027 s opcí do roku 2029. Stroje opakovaně sloužily i při ochraně vzdušného prostoru pobaltských zemí a Islandu (Air Policing). Od roku 2022 převzala ČR dočasně odpovědnost za ochranu vzdušného prostoru Slovenské republiky.

V roce 2000 bylo sice nakoupeno 72 domácích lehkých bitevníků L-159 Alca, ale k původnímu účelu jich slouží jen 16. Po vyřazení posledních cvičných L-39ZA v roce 2019 slouží k pokračovacímu a bojovému výcviku L-159T1 a T2.

Jako náhrada letounů JAS-39 Gripen budou v horizontu pěti let postupně zavedeny do výzbroje americké stíhací letouny páté generace Lockheed Martin F-35A Lightning II v počtu 24 kusů. Jde o víceúčelový nadzvukový bojový letoun s technologií stealth.

Trojice letounů JAS-39 Gripen

L-159 Alca během údržby

L-159 Alca v letu. Na závěsnících je dvojice střel vzduch-vzduch AIM-9 Sidewinder a dvojice přesných, laserem řízených pum GBU-12.

Již vyřazený letoun typu L-39ZA a za ním dvojice L-159 Alca

JAS-39C Gripen spolu s L-159 Alca na 21. základně taktického letectva Čáslav

Americký letoun F-35 se stane novým stíhacím letounem našich vzdušných sil.

NOVÁ ARMÁDA

Modernizace armády a výzvy vojáka 21. století

NOVÁ ARMÁDA

Modernizace armády a výzvy vojáka 21. století

Dopravní letectvo před třiceti lety

Z dopravního letectva byly v letech 1980–1985 vyřazovány zastaralé Il-14 (Av-14). Nadále zůstávaly ve výzbroji dvoumotorové transportní letouny Antonov An-24. V letech 1982–1983 bylo navíc dodáno šest sovětských transportních letounů Antonov An-26. V roce 1980 byly pořízeny i dva letouny Antonov An-12. Samozřejmou součástí vojenského letectva se od počátku 70. let staly domácí lehké dopravní, transportní a průzkumné letouny Let L-410 Turbolet.

Dopravní letectvo organizované v 1. smíšeném dopravním leteckém pluku mělo na začátku 90. let k dispozici celkem 32 letadel. Převážně šlo opět o letadla sovětské konstrukce a výroby. Pro převážně transportní a výsadkové účely sloužily Antonov An-12 (v jediném kuse), dále An-24 a An-26. Pro dálkové lety bylo možno využít dva letouny Tu-134 a Tu-154. Celkem devatenácti kusy byl zastoupen malý československý dopravní letoun L-410. Vybavení Fotoletecké skupiny představovaly fotogrammetrické letouny L-410FG, Il-14FG a An-30FG.

Během 90. let se stav dopravního letectva podstatně nezměnil. Byly vyřazeny stroje An-12 a Tu-134, ale reorganizací armáda koncem 90. let získala jeden Tu-154, dva malé dopravní letouny Jak-40 a jeden CL-601-3A Challenger, zakoupený v roce 1992. Armáda zajišťovala nejen transportní a výsadkové úkoly, ale po zrušení Státního leteckého útvaru Ministerstva vnitra od roku 1999 i přepravu ústavních činitelů.

Jedinou reálnou možností modernizace se zdál nákup malých dopravních letounů L-610. Modernizovaný letoun ale nakonec vznikl pouze v prototypech a nedostal se do sériové výroby. Podstatná modernizace parku dopravního letectva byla neodvratná, ale finančně náročná a proběhla až v dalším tisíciletí.

Vzdušné síly Armády ČR nadále používaly sovětské transportní letouny pro střední vzdálenosti Antonov An-24 a An-26. Druhý model byl vybaven mohutnou nákladní rampou. Letadla se používala k nejrůznějším úkolům včetně zajišťování zahraničních misí až do roku 2005 a v případě An-26 až do roku 2011. Na snímku vysazování parašutistů z An-26.

L-410 evidenčního čísla 2312 vyrobil Let Kunovice v roce 1989 pro armádu v salonní verzi UVP. V roce 2014 byl letoun přestavěn na výsadkovou variantu.

An-26 při údržbě na základně Kbely

L-410 FG ev. čísla 1526 pro fotogrammetrické snímkování terénu. Létal v letech 1985–1993 u Fotoletecké skupiny na letišti Hradec Králové, poté do roku 2003 v Pardubicích. Na snímku v původním zbarvení.

Jak-40 nahrazoval letadla typu Il-14 a sloužil k přepravě osob i pro vojenské účely.

Challenger CL-601-3A využívala armáda při přepravě ústavních činitelů.

Dopravní a transportní letouny Vzdušných sil Armády ČR

Vzdušné síly Armády ČR v současnosti zajišťují nejrůznější úkoly vojenské vzdušné přepravy osob a nákladů, ale i přepravy ústavních činitelů a různé mimořádné, například humanitární lety. Technika je soustředěna na 24. základně dopravního letectva Praha-Kbely.

Dva letouny Airbus A319CJ mají již od roku 2007 za úkol leteckou přepravu příslušníků Armády ČR, ústavních činitelů, zahraničních delegací i pacientů v režimu MEDEVAC.

K transportům osob a materiálu, vzdušných výsadků i k přepravě raněných slouží od roku 2010 čtyři dvoumotorové turbovrtulové letouny CASA C-295M. V roce 2021 byly dokoupeny ještě dva letouny modernizované verze C-295MW.

Více než čtyřicet let je ve vojenském letectvu používán spolehlivý domácí transportní a dopravní letoun L-410. V současnosti provozují vzdušné síly tyto letouny k přepravě osob, vojska a materiálu, k vzdušným výsadkům, odsunu raněných, leteckému snímkování, vzdušnému průzkumu a kalibrování radiotechnických systémů.

V říjnu 2024 byla podepsána s brazilskou společností Embraer smlouva o dodání dvou letounů C-390 Millennium. Jde o střední dvoumotorový proudový transportní letoun. Má větší dolet i nosnost než C-295 a je vybaven systémem vlastní ochrany. Stroje jsou schopny přepravovat i těžší techniku, mohou tankovat za letu a také operovat z nezpevněných ploch. Jejich vybavení a použití je variabilní. Mohou se používat nejen k přepravě osob a nákladů, ale i k vzdušným výsadkům osob nebo padákovému shozu nákladu na kontejnerech. Budou vybaveny i systémem pro hašení rozsáhlých požárů. První stroj by měl být dodán již letos.

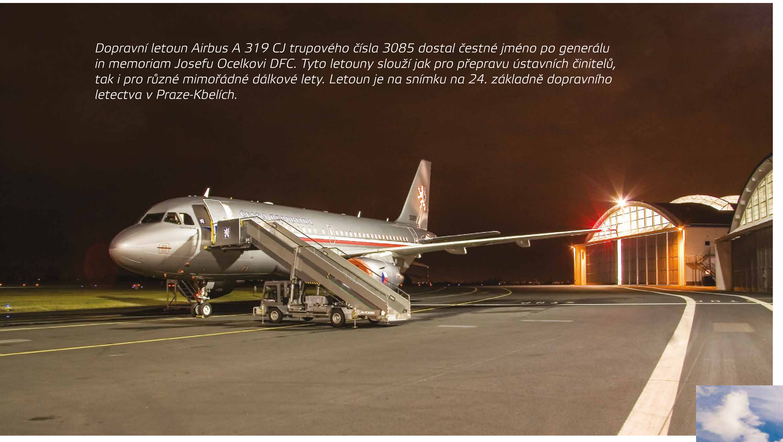

Dopravní letoun Airbus A 319 CJ trupového čísla 3085 dostal čestné jméno po generálu in memoriam Josefu Ocelkovi DFC. Tyto letouny slouží jak pro přepravu ústavních činitelů, tak i pro různé mimořádné dálkové lety. Letoun je na snímku na 24. základně dopravního letectva v Praze-Kbelích.

Čtyři střední transportní letouny CASA C-295M byly v roce 2010 pořízeny jako náhrada za vyřazené letouny An-24 a An-26.

Dolet letounů CASA C-295M činí až 5,5 tisíce kilometrů. Přepraví 66 vojáků nebo 46 cestujících. Letouny jsou vybaveny systémem pasivní i aktivní ochrany.

Dopravní a transportní letoun L-410 UVP zůstává po modernizacích nadále ve službách Armády ČR.

Nově pořizované střední transportní letouny Embraer C-390 Millennium se parametry blíží letounům pro strategický transport.

Letouny Embraer C-390 Millennium mohou přepravovat i těžší a rozměrnou bojovou techniku. Na snímku zkouška naložením kolového obrněného transportéru Pandur II 8×8 v Pardubicích 6. června 2022.

NOVÁ ARMÁDA

Modernizace armády a výzvy vojáka 21. století

NOVÁ ARMÁDA

Modernizace armády a výzvy vojáka 21. století

Vojskové letectvo na počátku 90. let

Vojskové letectvo bylo v první polovině 90. let zcela vyzbrojeno sovětskou leteckou technikou. Ta pocházela z koncepce přijaté v ČSLA ve druhé polovině 70. let. Vycházela ze zkušeností tehdejší lokálních konfliktů a přikládala daleko větší úlohu bitevním vrtulníkům než v současnosti.

V roce 1978 byl do výzbroje zaveden bitevní vrtulník Mi-24D určený pro přímou podporu pozemních jednotek s možností přepravy osob a nákladu. Nahrazoval zastaralé sovětské vrtulníky Mi-1 a Mi-4. Pod přídí měl umístěnou otočnou věž se čtyřhlavňovým rotačním kulometem ráže 12,7 mm se zásobou až 1 470 nábojů. Přídavná výzbroj se zavěšovala na čtyři závěsníky. Tvořily ji čtyři bloky UB-32 – každý s 32 neřízenými raketami S-5 ráže 57 mm, čtyři letecké pumy 100 nebo 250 kg, případně dvě 500kg pumy nebo stejný počet napalmových nádrží. Na vrtulník Mi-24 mohly být instalovány čtyřnásobné raketnice pro protizemní neřízené rakety ráže 122 mm. Na koncích křídla se nacházely čtyři protitankové řízené rakety Falanga. Po rozdělení federace zůstalo v Armádě České republiky 21 bitevních vrtulníků Mi-24.

Vedle bitevního vrtulníku se nacházel ve výzbroji také víceúčelový vrtulník Mi-8, který byl do ČSLA zaveden již v roce 1967, a jeho modernizovaná verze Mi-17 v roce 1985. Vrtulník mohl nést na zbraňových závěsnících až 128 neřízených raket nebo jinou výzbroj. V roce 1998 sloužilo v Armádě České republiky třicet vrtulníků Mi-17, šest vrtulníků Mi-8 v transportní a salonní verzi. Vedle nich provozovala armáda i dvě speciální verze – dva vrtulníky Mi-8PPA, které armáda obdržela v roce 1984 a které byly určeny pro vedení radioelektronického boje. Vybaveny byly rušícím systémem Akácia. Druhou speciální verzí byl vrtulník Mi-9, který ČSLA obdržela v roce 1984 v počtu jednoho kusu. Tato verze sloužila jako létající velitelské stanoviště pro štáb o velikosti divize a výše a byla vyhrazena pro velitele Západního vojenského okruhu (za války velitele frontu).

Vrtulník Mi-24 při startu těsně nad zemí

Bitevní vrtulníky Mi-24 ve formaci

Mi-24 na stojánce při údržbě

Mi-8 mohl ve vzduchu přenášet objemnější předměty.

Víceúčelový vrtulník Mi-8 s raketnicemi pro neřízené střely

Víceúčelový vrtulník Mi-17 se šesti nosnými body pro zavěšení nákladu

Prostředky přímé letecké podpory a zabezpečení činnosti jednotek pozemních sil

Po vstupu do NATO používala Armáda České republiky i nadále stroje sovětské provenience. V roce 2003 obdržela sedm nových vrtulníků Mi-24V (Mi-35) jako náhradu za nedodané transportní letouny Antonov An-70. Následně česká armáda získala v rámci deblokace dluhu Ruské federace dalších deset bitevních vrtulníků Mi-35 a 16 transportních vrtulníků Mi-171Š. V souvislosti s tím byly ze služby postupně vyřazovány stroje dodané armádě v 80. letech. V roce 2007 bylo šest původních bitevních vrtulníků darováno Afghánistánu. Dalších sedm bylo v roce 2012 odprodáno Spojeným arabským emirátům. Bitevní vrtulníky pocházející z dodávek v letech 2003–2006 měly být postupně modernizovány, ale nakonec byla upřednostněna modernizace transportních vrtulníků Mi-171Š. Vzdušné síly AČR v roce 2003 vyřadily z výzbroje oba vrtulníky Mi-8PPA a o rok později u vrtulníku Mi-9 demontovaly speciální zařízení. Jako transportní verze pak sloužil v české armádě až do roku 2017.

V roce 2011 vyhodnotilo velení AČR bitevní vrtulníky Mi-35 jako neperspektivní a doporučilo jejich vyřazení bez náhrady. V souladu s koncepcí dopravního a vrtulníkového letectva z roku 2013 mělo být pořízeno dvanáct víceúčelových ozbrojených strojů pro bojovou podporu pozemních sil. Armáda požadovala dvoumotorové vrtulníky, které by byly schopny přepravit šest až deset osob a zároveň mohly nést hlavňovou a raketovou výzbroj. Po téměř deseti letech bylo v roce 2019 rozhodnuto koupit americké stroje, osm dvoumotorových víceúčelových vrtulníků UH-1Y Venom a čtyři dvoumotorové bitevní vrtulníky AH-1Z Viper. O další tři roky později obdržela česká armáda příslib dalších šesti AH-1Z a dvou UH-1Y. Stroje byly dopraveny na základnu v Náměšti nad Oslavou v létě 2023. V prosinci téhož roku se uskutečnilo oficiální rozloučení s vrtulníky Mi-35. V letech 2022–2024 předala Česká republika osm strojů Mi-35 válčící Ukrajině.

Vrtulník Mi-24 Vzdušných sil AČR při ostrých střelbách

Doplňování munice do čtyřhlavňového rotačního kulometu

Víceúčelový vrtulník Mi-171Š při výcviku ve vysokohorských podmínkách

AH-1Z Viper z výzbroje Armády České republiky

Vrtulník UH-1Y Venom s připravenou palubní zbraní

Dvojice vrtulníků UH-1Y Venom a AH-1Z Viper za letu

NOVÁ ARMÁDA

Modernizace armády a výzvy vojáka 21. století

NOVÁ ARMÁDA

Modernizace armády a výzvy vojáka 21. století

Protivzdušná obrana v 90. letech

Protivzdušnou obranu státu zajišťovala od počátku 60. let výhradně sovětská raketová technika. Z původního protiletadlového raketového vojska protivzdušné obrany státu (PVOS) převzala Armáda ČR po ČSLA dvě protiletadlové brigády a dva protiletadlové raketové pluky. Následné opakované reorganizace a pokračující výrazné snižování početních stavů osob i výzbroje se negativně odrazily na jejich další existenci, která trvala jen jedno desetiletí.

Nejmodernější techniku představovala v roce 1990 dodaná baterie sovětského kompletu středního dosahu S-300 PMU. Při dělení státu byla ale tato technika předána na Slovensko. Systém dalekého dosahu S-200 Vega byl vyřazen v roce 1997, systém malého dosahu S-125 Něva v roce 2001 a poslední komplet středního dosahu S-75M3 Volchov vyřadila armáda v roce 2003.

Ve výzbroji tak zůstaly jen prostředky původně protivzdušné obrany pozemního vojska. Útvary a jednotky vojskové protivzdušné obrany tehdy disponovaly rovněž sovětskými výrobky: mobilními protiletadlovými raketovými komplety blízkého dosahu 2K12 KUB, 9K33 OSA, 9K35 Strela-10M, Strela-1M a přenosnými Strela-2M.

Rovněž tyto prostředky sovětského původu se dařilo udržovat jen s pomocí dílčích modernizací. Vyvstávala tak neradostná perspektiva postupného vyřazování převážné většiny techniky jen s minimálními možnostmi modernizace zbývajících typů či jejich náhrady. To jen obtížně zaručovalo splnění úkolů stanovených novou vojenskou doktrínou s předpokládanou obranou do všech azimutů.

Součástí PVOS byly systémy malého dosahu S-125M Něva, vyřazené až v roce 2001.

Sovětský systém dalekého dosahu S-200 Vega byl vyřazen z výzbroje již roku 1997.

Sovětský protiletadlový systém blízkého dosahu 9K35 Strela-10, na podvozku MT-LB, se čtyřmi raketami. V dalším období byl systém opakovaně modernizován a nakonec vyřazen z výzbroje AČR až v roce 2020, po nákupu švédských střel RBS-70NG.

Protiletadlový raketový komplet 2K12 KUB, na snímku mobilní odpalovací zařízení a mobilní řídící a naváděcí radiolokátor. Raketa je schopna ničit cíle letící rychlostí až 600 m/s do výšky 25 000 metrů a vzdálenosti do 23 000 metrů.

V letech 1987–1996 byl vyvíjen domácí hybridní raketo-dělostřelecký protiletadlový komplet STROP. Výzbroj představoval sovětský 30mm kanon 2A38, kulomet PKT 7,62 mm a dvojice raket 9K32 Strela-2M. STROP II na podvozku Tatra 815 byl vyroben jen v jediném prototypu, který se nachází ve Vojenském technickém muzeu Lešany.

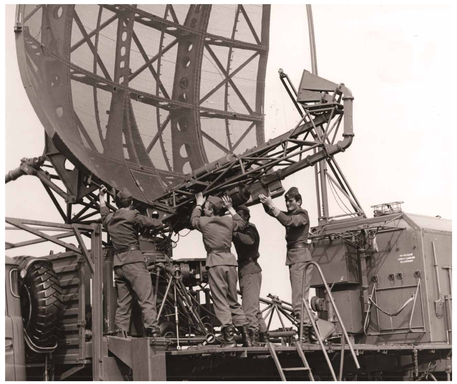

Přehledový radiolokátor RL-4AS je určen k průzkumu vzdušných cílů a zabezpečení prostředků protivzdušné obrany, jde o výrobek podniku Tesla.

NOVÁ ARMÁDA

Modernizace armády a výzvy vojáka 21. století

Současnost protivzdušné obrany

Po vstupu ČR do NATO byla přijata koncepce společné protivzdušné obrany NATINAMDS. Současný 25. protiletadlový raketový pluk Strakonice je nadále vyzbrojen komplety 2K12 M2 KUB, které jsou přes některé modernizace a zlepšení na hranici technické životnosti. V roce 2006 byly nakoupeny švédské přenosné komplety RBS-70 a v roce 2017 modernizované RBS-70 NG. Poté byly vyřazeny poslední sovětské 9K33 Osa a 9K35M Strela-10M2D.

Zásadní změnu v stále nedostatečné výzbroji protivzdušné obrany přinese dodávka šestnácti mobilních odpalovacích zařízení s radiolokátory a velitelskými moduly na podvozcích Tatra 815-7 od izraelské firmy Rafael Advanced Defence System SPYDER. Jde o moderní raketový systém krátkého a středního dosahu. První dodávka by měla proběhnout v příštím roce.

Modernizované 2K12M KUB při střelbách na Baltu

V roce 2005 byly zavedeny do výzbroje švédské protiletadlové komplety Robotsystem 70 (RBS-70). Dodávky modernizovaných RBS-70 NG v roce 2020 umožnily vyřadit sovětské komplety Strela-10M2D.

Do výzbroje armády byl v letech 2020–2021 zaveden modernizovaný švédský přenosný protiletadlový raketový komplet velmi krátkého dosahu RBS-70 NG. Největší předností modernizace je schopnost postřelovat cíle v automatickém režimu.

Radiotechnické vojsko zabezpečuje nepřetržité radiolokační pokrytí vzdušného prostoru státu do výšky 30 000 metrů. Cíle ve výšce nad 3 000 metrů sledují dva stacionární radary RAT-31 DL. Schopnost radiolokačního pokrytí pod 3 000 metrů rozšířily mobilní SD radiolokátory nové generace MADR, které byly zařazeny do výzbroje 26. pluku velení a řízení v roce 2023.

Nově pořizované čtyři baterie izraelských systémů krátkého až středního dosahu SPYDER umožní po roce 2026 vyřadit zastarávající komplety 2K12 M KUB. Oproti nim dokáže systém SPYDER ve stejném okamžiku zasáhnout proti několika cílům.

Na konci roku 2023 AČR převzala poslední z osmi izraelských radiolokátorů EL/M-2084 MADR 3D. Radiolokátory zajišťují přehled o vzdušné situaci v malých a středních výškách do 3 000 metrů, tedy v prostoru, který je v národní odpovědnosti České republiky.

Moderní páteřní radiolokátor RAT-31 DL FADR (Fixed Air Defence Radar) v Sokolnici u Slavkova je součástí systému protivzdušné obrany NATO NATINAMDS.

NOVÁ ARMÁDA

Modernizace armády a výzvy vojáka 21. století

Výstroj v 90. letech

V první polovině 90. let měla armáda pestrou paletu výstroje. Na počátku 80. let zahájila ČSLA práce na novém polním stejnokroji, který měl nahradit stávající polní stejnokroj 60 „jehliči“. Výsledkem byl jednobarevný polní stejnokroj 85, který však již při svém přijetí do výzbroje nevyhovoval svým střihem a barevností. Jeho zavádění bylo pozvolné a většina armády ho obdržela až v první polovině 90. let. Jeho další vývoj pokračoval u výsadkových jednotek, jež byly na jaře roku 1992 pokusně vystrojeny polním stejnokrojem 85 v jednobarevné variantě khaki a ve variantě se zeleným maskovacím potiskem. Po dalších úpravách byl v následujícím roce zaveden polní stejnokroj 85 pro výsadkáře s maskovacím potiskem, tzv. slovače. Vyznačoval se větším počtem lépe umístěných a objemnějších kapes než jeho předchůdci, což byl před zavedením taktických vest a modulárních systémů nezanedbatelný prvek.

Po dalších úpravách byl v Armádě České republiky v roce 1995 zaveden stejnokroj 95 jako polní služební. Spolu s ním obdrželi vojáci také novou pokrývku hlavy ve formě baretu, jenž byl zaveden v několika barevných provedeních podle druhu vojsk a služeb. Nově zavedený stejnokroj u vojáků základní služby nahradil na vycházkách dosud užívaný stejnokroj 63. Vojáci z povolání odložili stávající stejnokroj 62 z dob Československé lidové armády až přijetím stejnokroje 97, který sloužil jako služební, vycházkový a slavnostní. Vedle nich byl v první polovině 90. let zaveden do armády také pracovní stejnokroj 92, jež byl především využíván při hospodářských dnech a při práci v autoparcích a dalších dílenských zařízeních uvnitř kasáren.

Zavedení nového polního a služebního stejnokroje proměnilo i užívání hodnostního označení. Kovové hodnostní označení se nosilo pouze na náramenících stejnokroje 97 a také nově na služební čepici 97, lodičce, klobouku 97 pro ženy a baretu. U polního a služebního stejnokroje 95 a pracovního stejnokroje 92 se nosila tištěná nebo vyšívaná hodnostní náložka, ve zmenšeném formátu i na pokrývce hlavy. Se zavedením nových stejnokrojů přestali být všichni vojáci AČR anonymní masou, neboť nově nosili na stejnokrojích jmenovky.

Svobodník v základní službě AČR v polním stejnokroji 85 při strážní službě

Letní varianta polního stejnokroje 85 příslušníka UNPROFOR s neoficiální nášivkou, domovenkou a modrým baretem příslušníků OSN

Polní stejnokroj 85 pro výsadkáře s maskovacím potiskem, tzv. slovače

Pracovní stejnokroj 92 s hodnostní náložkou používanou do roku 1999

Až do přijetí stejnokroje 97 nosili vojáci z povolání stejnokroj 62 bývalé ČSLA.

Příslušníci výsadkových jednotek ve „slovačích“ při výcviku

Současnost stejnokrojů

Přijatý stejnokroj 95 se však nadále vyvíjel podle potřeb a úkolů armády. Pozornost byla věnována jeho zdokonalení ve variantě pro teplejší klimatické podnebí. Využity byly zkušenosti z války v Zálivu, misí v Jugoslávii a Somálsku. Byl přijat letní stejnokroj 95 se zeleným potiskem a pro službu v Iráku a v Afghánistánu s béžovým potiskem. Po roce 2000 byla přijata modernizovaná verze letního stejnokroje varianta R, která již nebyla plně šita z bavlněné tkaniny, ale ze směsi metodou rip-stop omezující trhání při poškození.

Se zrušením vojenské základní služby v roce 2004 byly zrušeny vycházkové doplňky: kravata „na gumičku“, košile 95 a boty 95 s potiskem. O šest let později obdrželi vojáci ke stejnokroji 95 součástky pro velmi obtížné klimatické podmínky, především membránové kalhoty, blůzu a rukavice. V roce 2005 byla zavedena vedle stávajícího stejnokroje 97 jeho letní varianta.

V roce 2012 došlo k dalším změnám ve složení výstrojních součástek. Byla zrušena povinnost nosit popruhový opasek 95 a byla zavedena bunda 2000. Příslušníci Vojenské policie získali černé nátělníky místo khaki. Další vývoj přinesl modernizované blůzy s velcro panely (suchý zip) na rukávových kapsách. Od roku 2014 se začalo pracovat v několika institucích na novém maskovacím vzoru pro českou armádu. Měl si zachovat charakteristické skvrny a využívat shodné palety barev. Snahou bylo snížit množství zelených barev ve prospěch hnědých odstínů, což mělo poskytnout lepší krytí ve městě. Tyto snahy takřka po deseti letech hledání vyústily v nový maskovací vzor MAD 21. Tvořen je velkými nepravidelnými skvrnami od světle hnědé po tmavě hnědou a od světle zelené po tmavě zelenou, překryté drobnějšími skvrnami světle olivové a velmi světle okrové. Doplňují je úzké dlouhé a rozvětvené skvrny přecházející od černé po tmavě hnědou barvu. Nový maskovací vzor poskytne vojákům větší univerzálnost použití a nebude zapotřebí jeho variant pro různá prostředí.

Blůza polního stejnokroje 95

Příslušníci pěchoty v polním stejnokroji 95 se starými přilbami 52, brašnou na masku OM 10 a samopaly vzor 58

Nová kevlarová přilba po balistických zkouškách

Posluchači vojenské střední školy v Moravské Třebové při večerní kontrole počtů v „banánech“ a s botami 2000

Polní stejnokroj 95 s béžovým potiskem a hodnostní náložkou kapitána používanou od roku 2000

Četař a svobodnice AČR s novým baretem a softshellovou bundou TERMO 2010

NOVÁ ARMÁDA

Modernizace armády a výzvy vojáka 21. století

NOVÁ ARMÁDA

Ruční zbraně v minulosti

Československo bylo v rámci Varšavské smlouvy jedinou zemí, která měla ve výzbroji armády zavedeny ruční palné zbraně převážně vlastní konstrukce. Ostatní státy sovětského bloku používaly licenčně vyráběné sovětské vzory. K zařazení našich zbraní do výzbroje došlo již na přelomu 50. a 60. let minulého století. Šlo o 7,62mm automatickou pušku vz. 58, pro niž se vžilo nesprávné označení samopal, o 7,62mm univerzální kulomet vz. 59 a o 7,65mm samopal Škorpion vz. 61. Ten se díky malým rozměrům a nízké hmotnosti stal ideální zbraní pro speciální a bezpečnostní jednotky. K přednostem našich zbraní náležely malá hmotnost a délka zbraně i dostatečná kapacita zásobníku. Ve výzbroji armády zůstaly půl století. V roce 1982 byla zavedena nová československá služební pistole, která nahradila zastaralé vojenské pistole vzor 52 a ČZ 50/70 ráže 7,65 mm Browning.

Na prahu 70. let minulého století se stále zřetelněji ukazovalo, že vývoj pěchotních zbraní směřuje především k využití nábojů malé ráže, což by umožnilo zvýšit palebný průměr nesený jednotlivcem. V důsledku politických změn však k zavedení zbraňového souboru vyvinutého pod krycím názvem LADA ráže 5,45 mm do výzbroje ani ČSLA, ani AČR nedošlo, i to i přesto, že v 90. letech byl překonstruován na náboj 5,56 × 4,5 mm NATO.

Z požadavků vedení boje v soudobých podmínkách, kdy podstatně stoupla nasycenost bojových sestav tanky a další obrněnou technikou, vyplynula potřeba účinné jednoduché ruční protitankové zbraně jednotlivce. V roce 1975 byl do výzbroje ČSLA zaveden reaktivní protitankový granát RPG-75 ráže 68 milimetrů, který postupně nahrazoval do té doby používaný sovětský RPG-7.

Stejně významné modernizace dosáhla i protivzdušná obrana vojsk. Motostřelecké jednotky byly již v 70. letech vyzbrojeny přenosným z ramene odpalovaným protiletadlovým kompletem velmi krátkého dosahu Strela-2M. Systém byl vyvinut pro protivzdušnou obranu pozemních vojsk na úrovni praporu.

Samopal vzor 58 je automatická zbraň jednotlivce určená k ničení živé síly protivníka i slabě pancéřovaných cílů. Přepínačem lze střílet jednotlivými ranami, nebo dávkami.

Univerzální kulomet vzor 59 byl oficiálně zaveden do výzbroje československé armády v roce 1961. Z jeho hlavních částí lze sestavit zbraň v různých konfiguracích podle taktických požadavků. Univerzální vlastnosti umožňují použít kulomet ke střelbě s lehkou hlavní na dvojnožce, s těžkou hlavní na podstavci nebo jako lafetovanou zbraň ve vozidle.

RPG-75 „Kobylka" se ve své době stal velmi účinným prostředkem pro boj s tanky a dalšími obrněnými cíli na krátké vzdálenosti. Mohl být rovněž používán k ničení pevnůstek a v boji v osadě. Nahradil dosud používaný sovětský RPG-7.

Modernizace armády a výzvy vojáka 21. století

Pancéřovka RPG-7 byla určena k ničení tanků, bojových vozidel pěchoty a ostatních obrněných prostředků protivníka a také úkrytů jak polního typu, tak i zděných či betonových staveb. Na snímku se cvičnou hlavicí.

Přenosný protiletadlový raketový komplet Strela-2M byl určen pro ničení nízkoletících cílů, a to jak na odletu, tak i na příletu za podmínek přímé viditelnosti cíle. Komplet umožňoval rovněž odpalovat řízené střely na manévrující cíle nebo na vrtulníky ve visu.

Od druhé poloviny 70. let probíhalo vyzbrojování ČSLA granátometem AGS-17. Byl určen především k ničení nepřátelské živé síly a palebných prostředků rozmístěných v otevřeném terénu, v odkrytých okopech a za přirozenými terénními vlnami, případně i k ničení lehce pancéřovaných cílů.

K výzbroji jednotlivce patřily také ruční granáty, a to útočný granát RG-4 a obranný F-1, jejichž střepiny mají do stanovené vzdálenosti smrtící nebo zraňující účinek.

Ruční zbraně v současnosti

V uplynulých letech zahájila Armáda České republiky modernizaci ručních zbraní, přičemž postupně přechází na zbraně v ráži NATO a usiluje o typovou unifikaci u profesionálních jednotek.

Postupně od přelomu let 2009 a 2010 byly z výzbroje vyřazovány útočné pušky Sa vz. 58. Morálně zastaralé zbraně nebyly v základním provedení uzpůsobeny na montáž moderních přístrojů nočního vidění, puškohledů a dalšího příslušenství. Po jistých problémech s první variantou zbraně (BREN A1 a A2) se hlavní ruční zbraní stala puška BREN 2.

V rámci AČR je nyní používáno několik druhů pistolí, z nichž nejzastaralejším typem je pistole vz. 82. Ta je nahrazována od roku 2013 pistolí CZ 75 Phantom a v současné době i CZ P-10 C. Převážně v zahraničních misích nebo u specializovaných jednotek (Speciální síly, Vojenská policie) je doplňovaly pistole rakouské provenience Glock 17 a Glock 26.

V kategorii pěchotních kulometů má současná armáda dva typy. Prvním z nich je 7,62mm UK vz. 59, který však pro morální zastaralost a faktické stáří nedosahuje potřebných standardů a je nahrazován kulomety belgické výroby MINIMI.

Na základě požadavků bojových jednotek a jejich zkušeností z operačního nasazení byla zkonstruována puška pro přesnou střelbu CZ BREN 2 PPS. První pušky převzaly bojové jednotky na počátku roku 2022. Zbraň primárně doplňuje palebný systém bojových jednotek o schopnost vyřazovat důležité nepřátelské cíle na bojišti. Ve výzbroji jsou nadále zastaralé odstřelovací pušky sovětské výroby Dragunov a SVDN-3 Tiger, od přelomu století byly zaváděny odstřelovací pušky Falcon a SAKO.

K zvýšení palebné síly výsadkových, průzkumných a speciálních jednotek je zaváděn minomet ANTOS LR-2 ráže 60,7 mm a k ničení tanků, obrněných vozidel, polních opevnění a dalších cílů pancéřovka RPG Carl Gustav M3.

Cvičení jednotky aktivní zálohy 25. protiletadlového raketového pluku s útočnými puškami CZ 805 BREN A1

Automatická útočná puška CZ BREN 2 se řadí k nejdokonalejším na světovém trhu. K jejím přednostem patří jednoduchá konstrukce, extrémní spolehlivost, vysoká přesnost, nízká hmotnost, skvělá ergonomie a oboustranné či snadno přestavitelné ovládací prvky.

Jako první byli novými pistolemi CZ P-10 C vyzbrojeni vojáci 4. brigády rychlého nasazení, 43. výsadkový pluk nebo 102. průzkumný prapor. Jednou z jejich předností je kapacita zásobníku na 15 nábojů.

Univerzální kulomet FN MINIMI je určen k ničení živé síly, lehké obrněné nebo nechráněné techniky i nízkoletících cílů do vzdálenosti 1 000 metrů.

Minomet ANTOS je určen k ničení sil protivníka umístěných v okopech a úkrytech a na odvrácených svazích a v roklích, kdy nelze využít přímou palbu.

Puška pro přesnou střelbu CZ BREN 2 PPS je vybavena nejmodernější optikou poslední generace. Umožňuje ničení cílů na krátké, střední i dlouhé vzdálenosti a vedení bojové činnosti ve dne, v noci i za zhoršené viditelnosti.

Základní protitankovou zbraní AČR jsou dodnes původně sovětský ruční protitankový granátomet RPG-7 a reaktivní protitankový granát RPG-75. Nově je zaváděna pancéřovka RPG Carl Gustav M3.

NOVÁ ARMÁDA

Modernizace armády a výzvy vojáka 21. století

NOVÁ ARMÁDA

Modernizace armády a výzvy vojáka 21. století

Dělostřelectvo v 90. letech

Dělostřelectvo v první polovině 90. let stále ještě vycházelo z koncepce ČSLA ze 70. let, kdy došlo k zásadní modernizaci raketového vojska a dělostřelectva. Zavedena byla vysoce pohyblivá dělostřelecká technika s relativně vysokou kadencí, přesností a dostřelem. Pro divizní dělostřelectvo byla zavedena ráže 122 mm v podobě samohybné houfnice 2S1 Gvozdika a tažená verze D-30. Doplňovala ji ráže 152 mm v podobě domácí ShKH vzor 77 DANA. Pro přímou podporu motostřeleckých rot byl zaveden 120mm minomet vzor 82 PRAM-L. Základní dělostřelecké systémy doplňovaly 122mm raketomet vzor 70 Grad, operačně-taktické a taktické rakety a od poloviny 80. let i dělostřelecké systémy velké mohutnosti.

Po rozdělení Československa se hlavními pilíři dělostřelectva Armády ČR staly samohybné houfnice DANA a raketomety Grad používané k přímé podpoře mechanizovaných jednotek. Armáda České republiky obdržela také několik kusů samohybného minometu vzor 85 PRAM-S. Veškeré tažené kanony a houfnice byly přesunuty do záloh, vyřazeny nebo odprodány do zahraničí. Do roku 2000 vyřadila AČR ze své výzbroje také všechny operačně-taktické a taktické raketové systémy.

Velká pozornost byla věnována velení, komunikaci a řízení palby. Vzhledem k přechodu na sbory a brigády byla opuštěna koncepce masivní palby. Důraz byl kladen na přesnou a účinnou palbu na brigádní úrovni za podpory sborového dělostřelectva. V roce 1996 byl do výzbroje dělostřelectva zařazen domácí průzkumný komplet Sněžka určený k provádění dělostřeleckého průzkumu, případně vševojskového průzkumu. Vstupem do NATO v roce 1999 byla zahájena transformace podle aliančních standardů, což se projevilo v důrazu na vysokou mobilitu, přesnost palby a schopnost spolupráce s ostatními členskými státy Aliance.

Sovětská 122mm sovětská samohybná houfnice 2S1 Gvozdika

Raketomet vzor 70 Grad ráže 122 mm

Samohybná houfnice ShKH vzor 77 DANA ráže 152 mm domácí konstrukce

Vojáci základní služby při výcviku se 122mm minometem vzor 82

Průzkumný komplet Sněžka

Sovětský samohybný minomet 2S4 Tulpan ráže 240 mm

NOVÁ ARMÁDA

Modernizace armády a výzvy vojáka 21. století

Dělostřelectvo současnosti

Po vstupu České republiky do NATO pokračovala další transformace armády. S přechodem na brigádní systém byly posíleny dělostřelecké jednotky u brigád jako organická palebná podpora. Ve výzbroji stále dominovala samohybná houfnice DANA, přestože v té době již neodpovídala standardní ráži NATO 155 mm. Armáda České republiky nadále používala raketomety Grad, které vyřadila ze své výzbroje až v roce 2010. Doplňovaly je oba 120mm minomety systému PRAM. Částečné modernizace se dočkal minomet vz. 82 PRAM-L, u kterého dosavadní vozidla Praga V3S M1 ZČ a V3S M2 ZČ nahradila Tatra 815-7 PRAM. U nových vozidel Tatra řady Force je minomet PRAM-L převážen na korbě společně se zásobou munice. K manipulaci s ním slouží hydraulická rampa na zádi vozu, což zrychluje jeho přípravu k boji.

Velení české armády před modernizací palebných prostředků nejprve obměnilo prostředky průzkumu a řízení palby. V roce 2002 byl do Armády České republiky zaveden domácí lehký průzkumný a pozorovací systém LOS na podvozku BVP-1. Systém LOS je určen k automatické identifikaci a rozpoznání pevných i pohyblivých cílů v denní a noční době.

V roce 2004 byla podepsána smlouva na nákup švédského radiolokačního systému ARTHUR. Jde o mobilní dělostřelecký, střelecký a vyhledávací radiolokátor. Tento systém dokáže rychle a poměrně přesně určit místa odpalu a dopadu dělostřeleckých granátů. Je vhodný také na odhalování postavení minometů a dělostřeleckých raketometů. Systém ARTHUR byl české armádě dodán na podvozku Tatra 815 4×4. Vojskové zkoušky proběhly v roce 2006 při ostrých střelbách houfnic DANA a raketometů Grad. Pro zajištění lepší součinnosti mezi radiolokátory ARTHUR a palebnými prostředky byly následně zavedeny automobily MKPPRA jako skříňová nástavba osobního terénního automobilu Land Rover Defender.

Dosud největší modernizační projekt v rámci dělostřelectva je nákup 52 francouzských děl CAESAR ve standardní ráži NATO 155 mm. České armádě bude dodán na podvozcích Tatra a plně nahradí dnes již zastaralé samohybné houfnice DANA. Oproti systému DANA má houfnice CAESAR dvojnásobný dostřel až 40 kilometrů, má čtyřčlennou obsluhu (DANA pětičlennou). Secvičená palebná baterie vyzbrojená systémem DANA potřebovala k provedení palebného přepadu 15 minut, osádce děla CAESAR stačí pět minut. Pořízení nových moderních děl bylo součástí našeho závazku vůči NATO vybudovat do roku 2025 moderní těžkou brigádu.

Samohybná houfnice DANA při ostrých střelbách

Československý samohybný minomet vzor 85 ráže 120 mm

Dělostřelecký radiolokátor ARTHUR

Minomet vzor 82 při transportu Tatrou 815-7 Force

Průzkumný a pozorovací systém LOS

Francouzská houfnice CAESAR ráže 155 mm

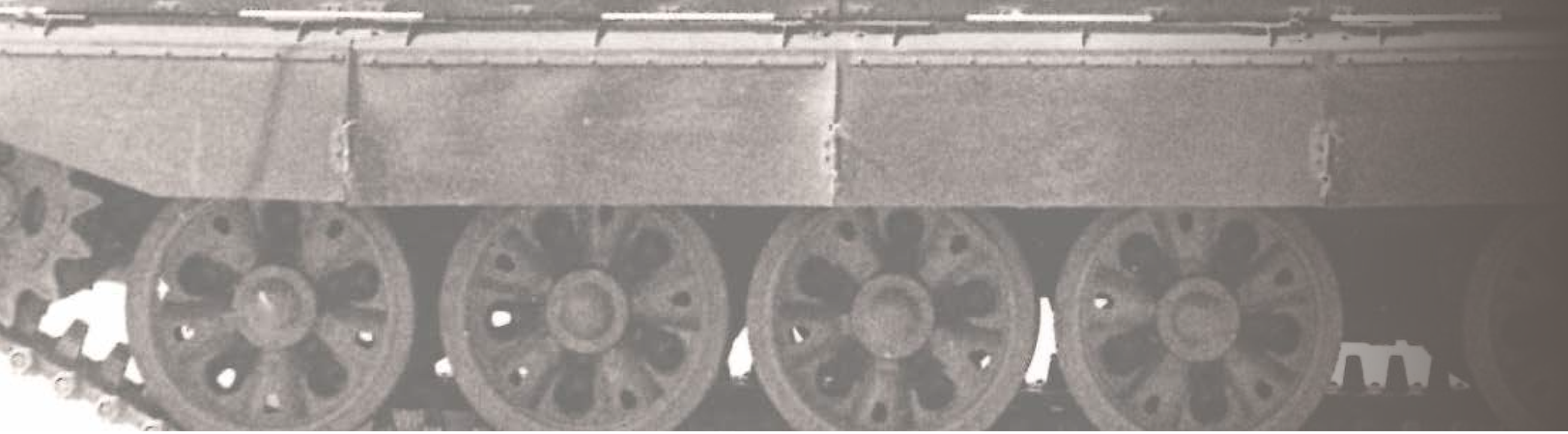

NOVÁ ARMÁDA

Minulost obrněné techniky

Předpokládaným úkolům a předurčení pro případný válečný konflikt odpovídala i výzbroj, organizační struktura a dislokace československé armády. Od 50. let bylo čs. tankové vojsko budováno na základě dodávek ze Sovětského svazu a především dodávkami z licenční výroby sovětských tanků. Na počátku 80. let po srovnání taktico-technických dat s obrněnou technikou předpokládaného protivníka bylo rozhodnuto dosáhnout ve velmi krátkém čase podstatného zvýšení úderné síly tankových a motostřeleckých jednotek. Toho mělo být dosaženo v tankovém vojsku modernizací tanku T-55A a osvojením licenční výroby tanku T-72.

Poněkud odlišná situace nastala ve výrobě obrněných transportérů. Až do počátku 70. let čs. zbrojní průmysl vycházel z domácích konstrukcí. Zásadní změnu přineslo zavádění do výzbroje bojového vozidla pěchoty BVP-1 a BVP-2.

Na základě závazků vyplývajících ze Smlouvy o konvenčních ozbrojených silách v Evropě (S-KOS) byly po rozdělení ČSFR stanoveny povolené národní úrovně zbraňových systémů v poměru 2:1. Na Českou republiku tak připadlo 957 bojových tanků a 1 367 bojových obrněných vozidel. S tím, jak se snižoval počet příslušníků Armády České republiky, klesal i počet tanků a bojových vozidel pěchoty.

Orientace na výrobu obrněných vozidel (cca 40 % zbrojní výroby) ve druhé polovině 80. let vedla k nedostatečnému rozvoji moderních odvětví, především elektrotechnického průmyslu (laserová technika, noktovize, termovize). To mělo negativní vliv i na vybavení obrněných vozidel touto technikou. Naše nejmodernější tanky T-72 neměly systém řízení palby, což značně snižovalo účinnost střelby. Připraven byl sice systém Palcát vyvinutý v tuzemsku, ale nepodařilo se jej zrealizovat.

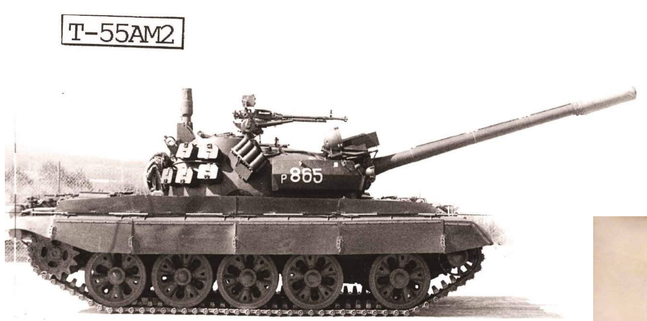

Ve druhé polovině 80. let prošly tanky typové řady T-55A rozsáhlou modernizací. Armáda České republiky převzala do své výzbroje pouze tanky T-54AM2, u nichž byla zvýšena ochrana proti minám, provedeno doplňkové pancéřování čelní části korby a věže a zvýšena boční ochrana proti kumulativním střelám. Použití systému řízení palby Kladivo, vyvinutého v ČSSR, výrazně zvýšilo pravděpodobnost zásahu první ranou.

V Československu probíhala od roku 1984 v široké kooperaci se státy Varšavské smlouvy sériová výroba tanku T-72. Hlavní zbraní byl kanon ráže 125 mm. Zbraňový systém byl vybaven laserovým dálkoměrem. Modernizace T-72 v druhé polovině 80. let byla zaměřena na zvýšení pancéřové ochrany. Vozidlo bylo opatřeno přídavným vrstveným pancéřováním na horním předním plátu korby a dvěma segmentovými pancéřovými bloky na čelní části věže.

Licenční bojové vozidlo pěchoty BVP-1 se vyznačovalo mohutnou palebnou silou, vysokou pohyblivostí a průchodivostí terénem. K nesporným přednostem patřila velmi nízká silueta (1,9 m). Jeho hlavní zbraní byl kanon ráže 73 mm, vozidlo mělo ve výzbroji čtyři protitankové řízené střely. Střílny umístěné v korbě vozidla umožňovaly osádce střelbu z organických zbraní.

Modernizace armády a výzvy vojáka 21. století

Počet BVP-1 v československé armádě výrazně převyšoval počty stanovené Smlouvou o konvenčních ozbrojených silách v Evropě (S-KOS), která byla podepsána v roce 1990. Proto došlo k jejich úpravě. Ta spočívala v nahrazení věže se 73mm kanonem za kulometnou věž z OT-64. To umožnilo vyřadit z výzbroje všechny zastaralé typy OT-810, OT-62 a OT-64. Bojová hodnota stroje označovaného jako OT-90 však byla více než problematická.

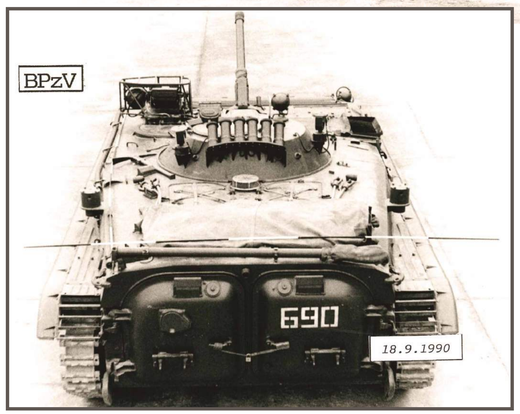

V letech 1987–1989 nahradilo zastaralé OT-65 v průzkumných rotách pluků a divizí průzkumné bojové vozidlo Svatava. Bylo vybaveno mimo jiné chemickým průkazníkem k zjišťování přítomnosti chemických otravných látek, intenzimetrem k měření radiace a dalšími prostředky.

BVP-2 bylo vybaveno novým zbraňovým a věžovým kompletem, a to 30mm rychlopalným automatickým kanonem a protitankovým raketovým kompletem Konkurs s osmi střelami. Vozidlo bylo přizpůsobeno pro instalaci protiletadlového raketového kompletu Strela-2M. Pro zvýšení odolnosti byly použity nové pancéřové materiály a vozidlo bylo standardně vybaveno zadýmovacími granáty.

NOVÁ ARMÁDA

Modernizace armády a výzvy vojáka 21. století

Obrněná technika

Modernizace obrněné techniky je jedním z nejdůležitějších obranných projektů. Představuje strategickou zakázku, která zásadním způsobem posiluje bojové schopnosti AČR a zvyšuje její připravenost na současné i budoucí hrozby. Je spojena s plněním závazku daného Severoatlantické alianci vybudovat těžkou mechanizovanou brigádu přezbrojením 7. mechanizované brigády, a to 71. mechanizovaného praporu Hranice, 72. mechanizovaného praporu Přáslavice, 73. tankového praporu Přáslavice a 74. mechanizovaného praporu Bučovice. V současnosti 7. mechanizovaná brigáda představuje rozhodující údernou a palebnou sílu těžkého typu jednotek Pozemních sil Armády České republiky a její výzbroj tvoří především bojová vozidla pěchoty BVP-2, tanky Leopard 2A4 a T-72M CZ a 120mm minomety vz. 82.

V roce 1996 byl zahájen vývoj modernizace T-72. V roce 2002 padlo rozhodnutí zavést modernizovaný tank do výzbroje AČR pod označením T-72M4 CZ, který se vyznačoval mj. novým systémem řízení palby. V současnosti je nahrazován tanky Leopard 2A4. První převzali v Přáslavicích 21. prosince 2022. Prapor má nyní ve výzbroji 20 strojů, zbývajících osm z německého daru za naši pomoc Ukrajině převezmeme do konce tohoto roku a celkem jich budeme mít 42. Po dokončení jejich dodávek bude Armáda ČR disponovat kompletním tankovým praporem dle standardu NATO. Souběžně probíhají jednání s Německem o našem zapojení do projektu na nejnovější verzi tanku Leopard 2A8.

V roce 2026 se očekávají první bojová vozidla pěchoty CV90 MkIV, která jsou jedním z klíčových zbraňových systémů pro přezbrojení těžké brigády. Už nyní se připravují střelci-operátoři na výcviku v nizozemské, dánské a švédské armádě. Přezbrojení prvního praporu se předpokládá v roce 2027. Celkem půjde o 246 vozidel v sedmi verzích (dělostřelecká pozorovatelna, průzkumná, ženijní atd.), z toho tvoří cca tři pětiny bojová verze.

Leopard 2A4 mimo jiné nabízí vyšší bezpečnost a komfort pro osádku. Díky vyšší světlé výšce a lepšímu odpružení má lepší průchodivost terénem.

CV90 MkIV výrazně navýší schopnost AČR reagovat na konvenční i asymetrické hrozby. Vozidlo lze nasadit v bojových operacích i při ochraně jednotek v humanitárních misích či konfliktech nízké intenzity. Bude též vyzbrojeno systémem Trophy, tj. protidronovou a protitankovou ochranou.

Postupným nasouváním tanků Leopard 2 ztratí vojáci dovednost ovládat T-72M CZ, tato schopnost však zůstane zachována u příslušníků aktivních záloh.

Vyprošťovací vozidlo Büffel ARV-3 (Buvol) je vybaveno jeřábem, navijákem s vysokou kapacitou a dalšími systémy pro technickou podporu. Zároveň nabízí vysokou úroveň ochrany posádky, což je klíčové pro nasazení v bojových podmínkách.

K vlečení havarované nebo poškozené techniky v různých terénech, k vyprošťování zapadlých, zavalených, převrácených a utopených vozidel a k provádění nezbytných terénních úprav v souvislosti s vyprošťováním je určen VT-72M4 CZ.

Bojové vozidlo pěchoty Pandur II 8×8 je v bojové verzi vyzbrojeno dálkově ovládanou zbraňovou stanicí RCWS-30 s automatickým kanonem ráže 30 mm a odpalovacím zařízením řízených střel SPIKE-LR.

Vozidlo TITUS disponuje množstvím komunikačních systémů (radiostanice Harris či satelit BGAN) a vysokou průchodivostí terénem, umožňuje rozvinutí systému do 15 minut.

NOVÁ ARMÁDA

Ženijní vojsko v minulosti

Ženijní vojsko je významnou složkou sil bojové podpory pozemního vojska. I když ženijní jednotky nejsou určeny k přímému vedení boje, pohybují se často v přední linii. Při obranných i útočných operacích plní úkoly spojené s mobilitou vlastních jednotek a s omezením pohyblivosti protivníka nebo zabezpečují bojeschopnost vlastních sil. Dynamický průběh bojových operací kladl zvýšené požadavky na zrychlení ženijní podpory ofenzivních operací – na průchody minovými poli, obnovu zničených mostů a přechody vodních toků. V obranných operacích byl položen důraz na zřizování ženijních zátarasů a vytváření potřebné hloubky jejich členění, maskování objektů, zřizování vlastních a odstraňování nepřátelských minových polí a zabezpečení pohybu s důrazem na zřizování přepravišť. Pružnost ženijního budování obrany mělo zajistit zavedení malé mechanizace do jednotek a útvarů.

V 70. a 80. letech byla kvalitativně nová technika zaváděna v omezené míře, šlo většinou pouze o zdokonalování již existující techniky a postupů. V 90. letech pak byl zahájen vývoj velkokapacitního zatarasovače VZ-92 pro zřizování minových polí mechanicky na dálku, samohybného minového ukladače, samohybného výbušného odminovače SVO, moderních maskovacích prostředků a ženijních souprav. V důsledku změn koncepcí výstavby armády a s ohledem na ekonomické možnosti státu nebyla řada z těchto prostředků zavedena.

Neuskutečněné investiční akce a četné reorganizace spojené s plošným snižováním počtu příslušníků armády, které vedly k odchodu mnoha specialistů, nepříznivě ovlivnily připravenost ženijních útvarů plnit úkoly ženijního zabezpečení i úkoly v rámci integrovaného záchranného systému.

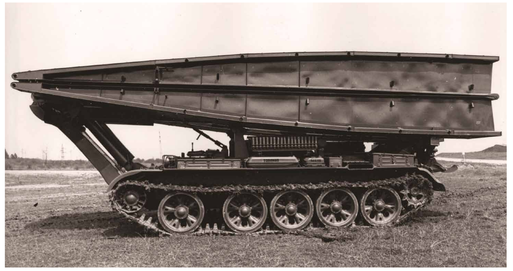

K rychlému přemostění vodních, terénních a jiných překážek a zátarasů v dotyku s palbou nepřítele byl určen mostní tank MT-55 s dálkoměrem pro určení šířky přemosťované překážky. Délka mostu činila 18 metrů a zatížitelnost 50 tun.

Přepravník mostu PM-55 byl vybaven zařízením pro dopravu, složení a pokládání mostu mostního tanku MT-55A. Přepravník byl vyvinut v ČSSR v letech 1966–1971.

AM-50 při pokládce mostovky. Stroj je určen k přemosťování překážek o šířce 10 až 12,5 metru, a to mostem o jednom poli nebo ke stavbě mostu o více polích (max. osmi). Hloubka přemosťované překážky mohla být díky podpěrám, které tvořily součást výbavy, až šest metrů.

Modernizace armády a výzvy vojáka 21. století

Minový ukladač MU-90 byl určen k povrchovému kladení protitankových minových polí. Kladení minové řady se provádělo prostřednictvím tzv. minového provazce. Miny byly na terén spouštěny ručně osádkou vozidla po skluzu, na kterém se odjišťovaly. Kapacita v korbě činila až 110 protitankových min.

Pontonová mostová souprava (PMS) je určena pro stavbu mostů a přívodových souloď. Její zavedení několikanásobně zrychlilo zřizování mostových přepravišť přes vodní překážky.

Pásový obojživelný transportér (PTS) je určen pro plavidlovou přepravu osob, materiálu a bojové techniky. Maximální zatížitelnost ve vodě činí 10 tun. Tato technika se skvěle osvědčila při záchraně osob během povodní.

Dozer kolový (DOK) byl do ženijního vojska zaveden v roce 1967. Šlo o velmi výkonný univerzální stroj vyznačující se velkými objemy vytěžené a přemístěné horniny, schopností vyprošťovat těžkou techniku a provádět destrukční práce.

Ženijní vojsko v současnosti

Jednotky ženijního vojska Armády České republiky jsou určeny k plnění úkolů ženijní podpory. Svou činností vytvářejí podmínky pro bojovou a další činnost vlastních vojsk, ztěžují činnost nepříteli a způsobují mu ztráty ženijními prostředky. Tvoří je zpravidla ženijní družstva a ženijní strojní družstva se schopnostmi provádět ženijní průzkum, budování ochranných staveb, zřizování výbušných a nevýbušných zátarasů, překonávání překážek prostřednictvím mostních tanků a přepravníků mostů PM-55 nebo pomocí návěsných odminovacích zařízení KMT-6 a výbušných odminovačů VO s jedenácti táhlými náložemi trhaviny.

Nové úkoly ženijního vojska si vyžádaly změny i v jeho struktuře. Dne 31. prosince 2022 byly u ženijních speciálních rot 151. ženijního praporu a 153. ženijního praporu zrušeny ženijní speciální čety, čímž se definitivně uzavřela kapitola profesionálních záchranných jednotek v ženijním vojsku a došlo k vytvoření týmu pro likvidaci výbušných prostředků, konkrétně týmu vojenského pokročilého pátrání. To patří mezi unikátní schopnosti ženijního vojska. Jednotky tohoto typu jsou určeny k vyhledávání výbušných prostředků, zbraní, zakázaných látek, kontrabandu a ukrytých osob ve všech typech terénu a prostředí včetně výšek, stísněných prostor a vysoce rizikových oblastí.

Ženijní vojsko má také nezastupitelnou roli v době přírodních katastrof při záchraně osob a majetku a obnově infrastruktury, která je životně důležitá pro fungování státu. Ženijní vojsko pravidelně předurčuje vybrané síly a prostředky do stanovených odřadů (skupin) podle předpokládaného účelu použití v případě vzniku mimořádné události v rámci integrovaného záchranného systému České republiky.

V krátké době bude nutno, především v souvislosti se zaváděním nové tankové techniky, modernizovat pontonové mostní soupravy a mostní automobily a zavést řadu další moderní techniky (vozidla s balistickou ochranou, autorypadla, rypadla-nakladače, kolové nakladače nebo ženijní úkryty).

Dozer Caterpillar D-5N XL je určen k provádění zemních prací, zejména hrnutí, rozrývání a přemisťování zeminy na krátké vzdálenosti při přípravě terénu nebo ochranných objektů. Na snímku jsou společně s dozery D-5N vidět i starší dozery DZ-110a.

Komplet BOŽENA 5 je dálkově ovládaný samojízdný odminovací stroj určený k plošnému odminování terénu od protipěchotních i protitankových min. Je vybaven rotačním cepovým odminovacím zařízením.

Minový vrhač MV-3 je určen ke zřizování protitankových minových polí na dálku. Za necelé dvě minuty je schopeny zaminovat území o rozloze jednoho hektaru a dostřelí až do vzdálenosti tří kilometrů.

Útočný člun RUSB-M je používán v rámci záchranné a vyprošťovací skupiny při překonávání vodních překážek plavbou obojživelnými prostředky nebo jízdou tanků pod vodou i pro vysazování speciálních jednotek v blízkosti vodního toku.

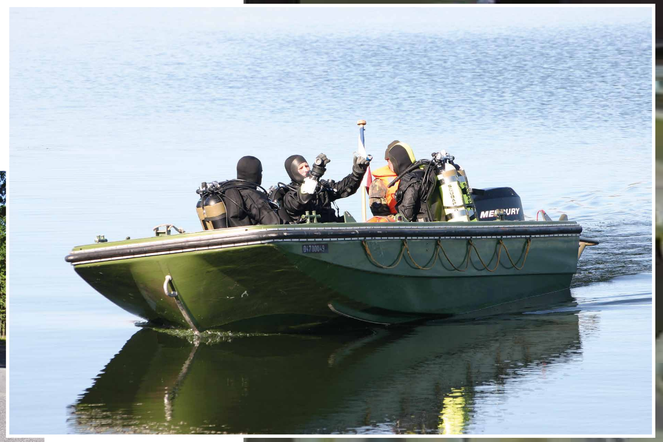

Motorový remorkérový člun MO-2000 Veronika je novou součástí pontonové mostové soupravy PMS, která kromě tohoto motorového člunu disponuje i motorovými vlečnými čluny MO-634.

Pyrotechnický robot tEODor je vybaven dálkovým ovládáním s videokamerou, rentgenovým zařízením, rozstřelovacím zařízením k ničení nástražných výbušných systémů, zmrazovacím zařízením k zamezení přechodu iniciačního impulzu od roznětného prvku k výbušnině a dalšími funkcemi.

Roty všeobecné ženijní podpory 152. ženijního praporu v Bechyni disponují nově zavedenými silničními vibračními válci od firmy JCB.

NOVÁ ARMÁDA

Modernizace armády a výzvy vojáka 21. století

NOVÁ ARMÁDA

Modernizace armády a výzvy vojáka 21. století

Počátky bezpilotního průzkumu a prostředků radioelektronického boje

Prostředky radioelektronického boje se začaly v Československé lidové armádě zavádět v 80. letech. Sloužily především k rušení protivníkova radiospojení a řídící elektroniky výzbroje (zapalovače). Pasivní monitoring protivníkových vysílaných informací a mapování protivníkových komunikačních středisek se prováděly dlouhodobě a z pevných zařízení. Pro aktivní rušení protivníkova spojení, elektronického vybavení a zbraňových systémů se používaly speciální vozidla a letouny. Šlo tehdy téměř výhradně o sovětskou techniku, která zůstala ve výzbroji i v 90. letech.

V počátcích Armády ČR představovaly bezpilotní průzkumné prostředky spíše zajímavost s možným potenciálem do budoucna. Jinak šlo o dost těžkopádnou, složitou a málo výkonnou techniku. V letech 1984–1995 byl ve výzbroji sovětský typ Tu-143, v Československu pod označením VR-3 Rejs. Šestnáct proudových bezpilotních letounů bylo vybaveno panoramatickou kamerou PA-1 a osm mohlo sledovat terén pomocí televizní kamery Čibis B. Využití prostředku bylo v dané době problematické, proto byl vyřazen z výzbroje a 3. letka bezpilotních průzkumných prostředků 1. srpna 1995 zrušena.

V polovině 90. let byl zaveden nový domácí bezpilotní průzkumný prostředek Sojka III. Startoval s pomocí raketového motoru z kolejnicové rampy na podvozku Tatra 815. Stroj byl vybaven televizní kamerou a postupně modernizován. Dolet činil zprvu 100 km, rychlost letu 180 km/h, vytrvalost letu se zvyšovala z původně 1,5 až na 4 hodiny letu. Bezpilotní prostředek byl pro nedostačující výkony a složitost vyřazen v roce 2010.

První domácí bezpilotní průzkumný prostředek Sojka III byl vystaven v rámci armádní expozice Veletrhu Brno v září 1992.

Tu-143 VR-3 Rejs představoval ojedinělý bezpilotní průzkumný prostředek první generace. Stroj poháněný proudovým motorem mohl za třináct minut proletět trasu 180 km rychlostí 900 km/h. Stroj je vystaven v Leteckém muzeu Praha–Kbely.

Bezpilotní prostředek domácí výroby Sojka III-TV v leteckém muzeu Praha-Kbely

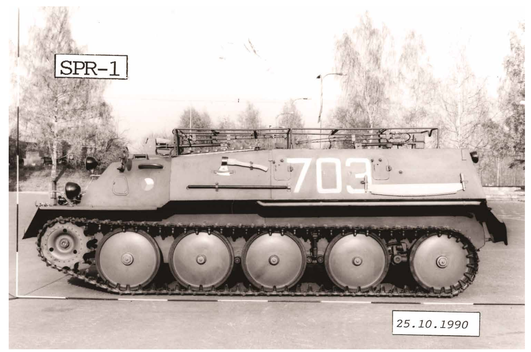

V roce 1984 byl zaveden do výzbroje v počtu šesti kusů prostředek SPR-1 – rušička dělostřeleckých zapalovačů na podvozku GT-MU.

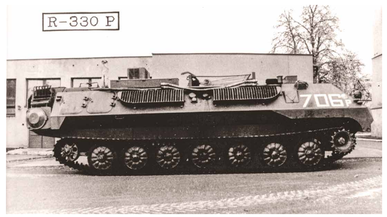

Sovětskou stanici R-330P pro rušení VKV rádiového spojení nepřítele na bázi vozidla MT-Lbu měla ČSLA od roku 1984 v počtu tří kusů.

V roce 1984 byly dovezeny sovětské vrtulníky Mi-8PPA pro vedení radioelektronického boje. Vrtulník byl vybaven dvěma soupravami aktivního rušiče SPS-63 a jednou soupravou SPS-66 k rušení zařízení protivníka. Na snímku z roku 2003 stroj trupového čísla 7523 v Přerově. Krátce nato byl z výzbroje vyřazen.

Anténa kompletu pasivního sledovacího systému KRTP-81/86 Ramona. Šlo o ojedinělý výrobek domácího průmyslu.

Současnost radioelektronického boje a průzkumu

Radioelektronický boj je veden elektronickým vybavením proti protivníkovu elektronickému vybavení, proti radiostanicím, rušičům, radarům, datovým sítím, řídící elektronice výzbroje (zapalovače, senzory řízených střel apod.). Součástí pasivního boje je monitoring protivníkových vysílaných informací a mapování protivníkových komunikačních středisek, řídících systémů, navigačních zařízení a radarů, ochrana vlastního elektronického vybavení a matení nepřítele. Aktivní boj představuje rušení protivníkova spojení, elektronického vybavení a zbraňových systémů.

V posledních letech byl do výzbroje zaveden pasivní sledovací systém DPET (Deployable Passive Electronic Support Measures Tracker), nástupce systémů Věra S/M, systém je schopen sledovat až 200 letounů, bezpilotních letounů, lodí nebo pozemní techniky až na vzdálenost 500 km. Mobilní rušič STARKOM na podvozku Tatra 8×8, s několika stožáry anténních systémů, dokáže rušit rádiovou komunikaci protivníka, systémy velení a řízení vojsk či leteckou komunikaci, spojení prostřednictvím mobilních telefonů, globální družicový polohový signál, ale třeba i nepřátelské drony. Jedná se o výrobek státního podniku Vojenský výzkumný ústav Brno.

Do Armády ČR byly po vyřazení prostředků Sojka zavedeny výkonné bezpilotní průzkumné prostředky jako RQ-11B Raven a modernizované RQ-11B DDL. V roce 2018 byl získán komplet RQ-20A Puma III LE a v roce 2022 modernější RQ-20A Puma III AE. Od roku 2015 armáda využívá moderní bezpilotní prostředek MQ-27 ScanEagle.

UAV RQ-11B Raven pro vizuální průzkum, má vytrvalost až 80 minut letu a dolet až 10 km.

Start bezpilotního systému RQ-20A Puma III AE, 533. prapor bezpilotních systémů. Byl pořízen v roce 2018, má vytrvalost až 3,5 hodiny a operovat může až 20 km od místa vzletu.

Zachycování bezpilotního prostředku MQ-27 ScanEagle při návratu. Má vytrvalost 20 hodin letu, rychlost až 110 km/h, dosáhne výšky až 5 500 metrů a doletí až 100 km od řídícího stanoviště. Byl vyzkoušen již v Afghánistánu na základně Bagrám.

Mobilní rušič STARKOM

Pasivní sledovací systém DPET

NOVÁ ARMÁDA

Modernizace armády a výzvy vojáka 21. století

NOVÁ ARMÁDA

Automobilní technika před třiceti lety

Po svém vzniku disponovala Armáda České republiky rozsáhlým a pestrým vozovým parkem pocházejícím z dob Československé lidové armády. Šlo o osobní, štábní a nákladní automobily v mnoha provedeních a variantách a z různých zemí původu.

Páteř nákladních automobilů tvořily vozy domácí produkce – především Praga a vozy Tatra. Pro přepravu vojáků sloužily nákladní automobily Praga V3S a Tatra 815. Praga V3S byl střední nákladní automobil s dobrou průchodností terénem vyráběný již od roku 1953 a v 90. letech byl beznadějně zastaralý. Byl určen k přepravě 25 osob. Již ČSLA za něj opakovaně, ale bezúspěšně hledala vhodnou náhradu. Tatra 815 vyráběná od 80. let sloužila v armádě ve verzi 6×6 a 8×8 pro přepravu 26, respektive 30 osob. Oba nákladní automobily bylo možné využít i pro přepravu ležících a stojících raněných. Kromě toho používala armáda tyto vozy jako sklápěče, tahače návěsů a přívěsů. Vozy Praga a Tatra byly upravovány pro speciální nástavby jako autojeřáb, cisternový vůz, vyprošťovací automobil nebo pojízdná převazovna.

Vedle nákladních automobilů domácí produkce provozovala armáda i sovětské nákladní automobily, zejména typy ZIL, Ural a KrAZ. Ty byly pořízeny jako součást určitých zbraňových kompletů nebo sloužily jako platforma pro speciální nástavby. Jako osobní a štábní automobily jezdily vozy domácích značek Škoda, Tatra a sovětských Volha a Lada. V první polovině 70. let nahradil sovětský zastaralý osobní terénní automobil GAZ 69 novější typ UAZ 469. Dále v armádě sloužil UAZ 452, který byl využíván spolu se Škodou 1203 a TAZ 1500 jako sanitní vůz.

Střední nákladní automobil Praga V3S

Tatra 815 v roce 1980 při zkouškách v Krkonoších

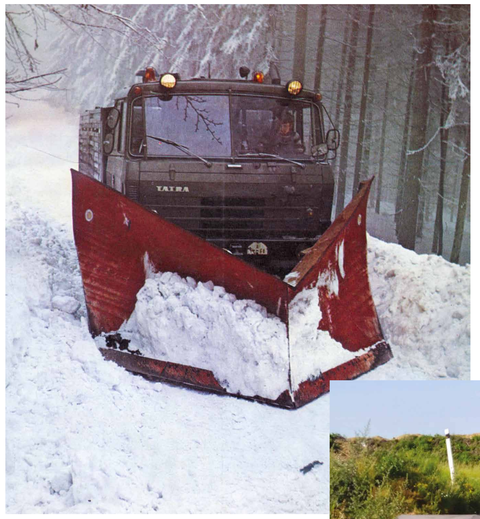

Tatra 815 v Krušných horách při ověřování funkce sněžného pluhu

Modernizace armády a výzvy vojáka 21. století

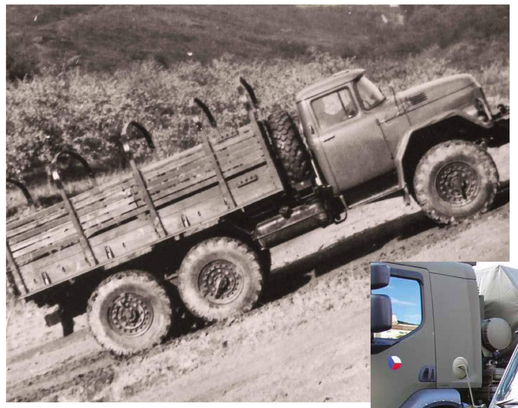

Sovětský nákladní automobil ZIL 131 ve verzi vojenský valník

Sovětský vojenský osobní terénní automobil UAZ 469

Sovětský vojenský terénní sanitní vůz UAZ 452

Dopravní vozidla v současnosti

Široké portfolio osobních a nákladních automobilů vedlo Armádu České republiky ke snahám snížit počet používaných typů vozidel, současně s pokud možno stejným druhem paliva. Přednost dostala vozidla domácí produkce a sovětská technika se postupně vyřazovala.

Ve druhé polovině 90. let se armáda neúspěšně pokusila znovu nahradit zastaralý nákladní automobil Praga V3S novým nákladním terénním automobilem v konfiguraci 6×6 ROSS R 210 z Roudnických strojíren a sléváren. Nakonec bylo pro armádu vyrobeno pouze 21 vozů, z toho 15 ve verzi vojenský valník.

Nosnou konstrukcí pro nákladní automobily Armády České republiky se však stala platforma Tatra 815, která slouží v různých variantách v počtu téměř 2 700 vozů (v základní 4×4, 6×6 a 8×8). Tatra 815-7 s obchodním označením Force již byla vyvinuta plně v souladu se standardy NATO a byla uzpůsobena pro přepravu v nákladních vojenských letadlech C-130 Herkules. V letech 2008–2009 převzala česká armáda prvních 558 nových vozidel středního nákladního automobilu Tatra 810 ve verzi vojenský valník pro přepravu 16 osob. Tím definitivně nahradila staré nákladní automobily Praga V3S.

Místo sovětského osobního terénního automobilu UAZ 469 a 452 slouží v Armádě České republiky vozidlo Land Rover Defender. Nejpoužívanějšími verzemi jsou Soft Top – plátěná střecha, Hard Top – pevná střecha, AM2 – opancéřovaná verze nebo speciální modifikace, např. zdravotnická. Jako vojenské bojové vozidlo slouží u výsadkových jednotek speciální Land Rover Defender ve verzi Kajman. V roce 2021 se mezi osobní terénní automobily zařadilo prvních 65 vozidel Toyota Hilux.

V 90. letech stále ještě armáda využívala vozy Škoda 105 a 120.

Náhradou za zastaralé vozy Praga V3S se nakonec stala Tatra 810.

Tatra 815-7

Land Rover Defender ve verzi Kajman

Land Rover Defender v sanitní verzi

Toyota Hilux

Autoři: PhDr. Jaroslav Láník, CSc., Mgr. Jan Šach, PhDr. Prokop Tomek, Ph.D.
Autoři a původci fotografií: acr.mo.gov.cz, 7mb.mo.gov.cz, Vítězslav Bureš, rtn. Milan Hlavatý, Jan Kouba, Martin Král, Marie Křížová, kpt. Jakub Moravec, Pavel Minařík, Karel Sanda, Jan Schejbal, Miroslav Šindelář, Radim Špalek, VHÚ Praha, VÚA–VHA, A report, Univerzita obrany Brno, 53. pluk průzkumu a elektronického boje
Grafické řešení: Milan Syrový
Jazyková redakce: Kamil Novák

© Ministerstvo obrany ČR – VHÚ Praha, 2025

NOVÁ ARMÁDA

Modernizace armády a výzvy vojáka 21. století